

ปัญหากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองชั่วคราวก่อน
พิพากษาและการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*
LEGAL ISSUES ON TEMPORARY PROTECTION BEFORE JUDGMENT AND
ENFORCEMENT UNDER THE CODE OF CIVIL PROCEDURE

ราชพง ภูมิพงศ์, บุญฤทธิ์ วงษ์กาฬสินธุ์*

Rachapong Poomipong, Boonyalit Wongkarasin*

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

College of Politics and Governance, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: boonyalit.wo@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีการยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยศึกษากรณีการใช้ดุลพินิจของศาลในการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวและคำขอในเหตุฉุกเฉินที่ส่งผลกระทบต่อโจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอในคดี และเพื่อศึกษาผลกระทบจากการที่ศาลยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวกรณีที่โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉิน เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้โจทก์ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติของกฎหมายและเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดียังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินแก่โจทก์อย่างเพียงพอ ดังนี้ 1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนการคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินดังกล่าวให้อำนาจดุลพินิจแก่ศาลมากเกินไปในการพิจารณาคำขอในเหตุฉุกเฉินอันส่งผลให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองชั่วคราวในทันทีเมื่อโจทก์ร้องขอ 2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่คุ้มครองสิทธิของโจทก์อย่างเพียงพอเมื่อศาลมีคำสั่งยกคำขอในเหตุฉุกเฉิน ซึ่งกฎหมายห้ามมิให้โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินอีกครั้งในระหว่างพิจารณาคดีของศาลแม้ต่อมาภายหลังจะมีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายเกิดขึ้นก็ตาม และ 3) โจทก์ไม่สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการได้ เป็นเหตุให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองชั่วคราวในทันทีในระหว่างพิจารณาคดีของศาล เมื่อมีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายเกิดขึ้น จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าว

คำสำคัญ: คุ้มครองชั่วคราว, วิธีพิจารณาความแพ่ง, บังคับคดี

Abstract

This research aims to study the legal problems in temporary protection in the case of emergency requests under the Civil Procedure Code. The study is about the court's discretion in issuing temporary protection requests and emergency requests that affect the plaintiff who filed the request in the case and to study the impact of the court dismissing the request for temporary protection in the case of the plaintiff filing the request in the emergency in order to determine

*Received July 1, 2025; Revised July 15, 2025; Accepted July 19, 2025

the guidelines for amending the law so that the plaintiff can benefit from the provisions of the law and to be consistent with the intention of the law. The research results show that the Civil Procedure Code, in the part of temporary protection before judgment and enforcement, still does not have sufficient legal measures to provide temporary protection in the emergency for the plaintiff, as follows: 1) The Civil Procedure Code, in the part about temporary protection in the emergency, gives the court too much discretion in considering the emergency request, which results in the plaintiff not receiving immediate temporary protection when the plaintiff requests it. 2) The Civil Procedure Code does not adequately protect the plaintiff's rights when the court issues an order dismissing the emergency request. The law prohibits a plaintiff from filing another emergency request during the court's proceedings, even after a legal emergency emergency. and 3) A plaintiff cannot file an emergency injunction request outside of office hours, which means that the plaintiff will not receive immediate temporary protection during the court's proceedings when a legal emergency has occurred. Therefore, the law should be amended in this regard.

Keywords: Temporary Protection, Civil Procedure, Enforcement

บทนำ

การขอคุ้มครองชั่วคราวนั้นถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 โดยมีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองชั่วคราว ดังนี้ 1) ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลยทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ก่อนพิพากษา รวมทั้งจำนวนเงินหรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งถึงกำหนดชำระแก่จำเลย 2) ให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการซ้ำหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้อง หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่โจทก์อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของจำเลย หรือมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยโอน ขาย ยักยอก หรือจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลย หรือมีคำสั่งให้หยุดหรือป้องกันการเคลื่อนไปเปล่าหรือการบอบสลายซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ทั้งนี้ จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น 3) ให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระงับการจดทะเบียน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน หรือการเพิกถอนการจดทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่พิพาทหรือทรัพย์สินของจำเลยหรือที่เกี่ยวกับการกระทำที่ถูกฟ้องร้องไว้ชั่วคราวจนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น และ 4) ให้จับกุมและกักขังจำเลยไว้ชั่วคราว ซึ่งการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและการยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินนั้นเป็นเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจโจทก์ขอให้ศาลคุ้มครองทรัพย์สินและสิทธิหน้าที่ของตนที่มีต่อจำเลยในคดี ซึ่งสามารถยื่นต่อศาลได้ตลอดเวลาจนกว่าคดีจะถึงที่สุด โดยในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและมีคำขอในเหตุฉุกเฉินของโจทก์นั้นนับตั้งแต่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีหรือชี้ขาดอุทธรณ์ไปจนถึงเวลาที่ศาลชั้นต้นได้ส่งสำนวนความที่อุทธรณ์หรือฎีกาไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี คำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว ตามมาตรา 254 นั้นให้โจทก์ยื่นต่อศาลชั้นต้น โดยให้ศาลชั้นต้นมีอำนาจที่จะส่งอนุญาตหรือยกคำขอดังกล่าวได้ แต่หากศาลชั้นต้นได้ส่งสำนวนคดีไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วนั้น ก็ให้ศาลดังกล่าวมีอำนาจสั่งในเรื่องคำร้องคุ้มครองชั่วคราวด้วยตนเอง ซึ่งการที่โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการคุ้มครองสิทธิหรือเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตนมีต่อจำเลยในระหว่างพิจารณาคดีของศาลเป็นการชั่วคราวนั้น ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายที่โจทก์อาจไม่สามารถแก้ไขหรือเยียวยาได้ในภายหลังเมื่อโจทก์ชนะคดี ซึ่งหากให้โจทก์รอจนกว่าศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งสุดท้ายในคดีก็จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์ได้ หากในระหว่างพิจารณาคดีของศาลจำเลยได้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการกระทบ

สิทธิของโจทก์ หรือจำเลยได้ทำการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของตนออกไปให้แก่บุคคลภายนอก ซึ่งการขอคุ้มครองชั่วคราวในคดีแพ่งจะขอได้เฉพาะคดีแพ่งสามัญเท่านั้น ส่วนในคดี민สารโจทก์ไม่สามารถขอได้ ตามมาตรา 254 โดยโจทก์ต้องไปใช้วิธีการยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ ตามมาตรา 264 แทน ในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวนั้นกฎหมายกำหนดให้โจทก์สามารถยื่นคำขอได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบกรณีธรรมดา ตามมาตรา 254 และรูปแบบกรณีฉุกเฉินซึ่งเป็นการยื่นคำร้อง ตามมาตรา 254 พร้อมกับยื่นคำขอ ตามมาตรา 266 ซึ่งเป็นคำขอในเหตุฉุกเฉิน ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินเมื่อโจทก์ยื่นคำขอ ตามมาตรา 254 โจทก์จะยื่นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้าก็ได้

โดยหลักในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวนั้น คำขอคุ้มครองชั่วคราวที่โจทก์ยื่นต่อศาลต้องอยู่ในประเด็นตามคำฟ้องหรือประเด็นแห่งคดี หากศาลกำหนดประเด็นข้อพิพาทไว้แล้วคำขอคุ้มครองชั่วคราวก็ต้องอยู่ในประเด็นข้อพิพาทนั้น ส่วนจะอยู่ในคำขอท้ายฟ้องของโจทก์หรือไม่ก็เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในชั้นรองลงมา เพราะคำขอคุ้มครองชั่วคราวบางกรณีก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ในคำขอท้ายฟ้องก็ได้ แต่ก็ยังต้องอยู่ในขอบเขตประเด็นแห่งคดี (สหรัฐ กิติ ศุภการ, 2568) และคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษานั้นจะบังคับให้กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกไม่ได้ (ประเสริฐ เสียงสุทิวศ์, 2567) ทั้งการจะยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวได้ศาลจะต้องรับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้วเสียก่อนเท่านั้น (เมธา จันทร์ชื่น, 2567) ในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวนั้นนอกจากโจทก์สามารถยื่นในระหว่างพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นได้แล้วนั้น โจทก์ยังยื่นในระหว่างอุทธรณ์ หรือฎีกาก็ได้โดยถูกบัญญัติไว้ในตามมาตรา 254 วรรคท้าย และจะยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินไปพร้อมกับคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในการที่โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนศาลมีคำพิพากษา ตามมาตรา 254 ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น หากศาลชั้นต้นยังมิได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็ได้กำหนดให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้มีอำนาจไต่สวนคำร้องและสั่งคำขอ ตามมาตรา 254 วรรคท้าย ประกอบมาตรา 266 ได้ (ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์, 2562) ซึ่งการยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนั้นจะต้องยื่นคำร้องต่อศาล 2 ฉบับมาพร้อมกัน คือ คำร้องตามมาตรา 254 ฉบับหนึ่งและคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินตามมาตรา 266 อีกฉบับหนึ่ง โดยอ้างเหตุฉุกเฉินซึ่งโจทก์ต้องกล่าวมาในคำร้องนั้นด้วยซึ่งต้องมิลักษณะเป็นการเร่งด่วนที่จะต้องทำการไต่สวนโดยไม่ชักช้า มิฉะนั้นโจทก์จะได้รับความเสียหายหรือเสียหายยิ่งขึ้นหรือทำให้การบังคับตามคำพิพากษาที่โจทก์ได้ชนะคดีจำเลยเป็นอันไร้ผล เช่น โจทก์ฟ้องขอให้เปิดทางจำเป็นซึ่งจำเลยปิดกั้นทำให้โจทก์ไม่สามารถเข้าออกที่ดินของตนได้ (ไพโรจน์ วาสุภาพ, 2561) หรือกรณีที่โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามจำเลยชั่วคราวไม่ให้นำนิติที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นไปใช้เพื่อเบิกเงินและห้ามจำเลยจ่ายเงินค่าจ้างทนายความและค่าใช้จ่ายในคดีความต่าง ๆ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7023/2561 (คมสัน อันโตน, 2563) หรือกรณีคดีผู้บริโภคเช่นเดียวกันหากมีความจำเป็นโจทก์ก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรือดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมได้ เช่น การขอสั่งห้ามจำเลยจำหน่ายรถยนต์ที่ผลิตไม่ปลอดภัยเพราะมีการบกพร่องในการออกแบบ (เอื้อน ขุนแก้ว, 2562) ซึ่งการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนั้น การพิจารณาคำขอในเหตุฉุกเฉินศาลจะต้องพิจารณาคำขอเป็นการด่วน โดยการไต่สวนคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินทันทีในวันที่โจทก์ยื่นคำขอนั้น ซึ่งในการไต่สวนคำร้องของศาลอาจจะทำโดยสอบถามผู้ขอ หรือให้ผู้ขอ นำพยานหลักฐานมาสืบสนับสนุนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างตามที่ศาลเห็นสมควรโดยไม่จำเป็นต้องสอบถามฝ่ายจำเลยก่อนก็ได้ (สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่, 2567) ถ้าศาลเป็นที่พอใจจากคำแถลงของโจทก์ หรือจากพยานหลักฐานที่โจทก์ได้นำมาสืบต่อศาล หรือศาลได้เรียกพยานหลักฐานมาสืบเองว่าคดีมีเหตุฉุกเฉินและคำขอนั้นมีเหตุสมควรอันแท้จริงตามที่โจทก์ร้องขอก็ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือออกหมายตามที่โจทก์ขอ แต่ถ้าศาลยกคำขอคำสั่งของศาลดังกล่าวนั้นย่อมเป็นที่สุดดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 วรรคหนึ่ง (วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, 2565) โดยในประเทศฝรั่งเศสกฎหมาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 132 นั้น ได้กำหนดให้คู่ความฝ่ายใดที่ต้องการอ้างอิงพยานหลักฐานในการนำเข้าสู่สืบในคดีจะต้องเปิดโอกาสให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ตรวจสอบพยานเอกสารของฝ่ายนั้นเสียก่อน (วรรณชัย บุญบำรุง และธนภฤต วรรณชชากุล, 2567) โดยในเรื่องการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการพิพากษานั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสก็มีกฎหมายให้อำนาจศาลใช้มาตรการคุ้มครองชั่วคราวแบบฉุกเฉินได้เช่นเดียวกันกับกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งปรากฏในกระบวนการวิธีพิจารณาดีปครองของศาลปกครองฝรั่งเศส ซึ่งเกี่ยวกับการมีคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราว โดยมีที่มาจาก มาตรา L.521 - 1 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางปกครองที่กำหนดให้มีมาตรการฉุกเฉินหรือการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว ซึ่งเรียกว่า มาตรการก่อนการพิพากษาห้ามการกระทำไว้ก่อน ซึ่งการบังคับในทันทีทำให้อยู่ในภาวะฉุกเฉิน แต่มีเหตุให้เชื่อได้ว่ากฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองนั้นน่าจะชอบด้วยกฎหมาย มาตรการดังกล่าวนี้จึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐบัญญัติหมายเลข 2000 - 597 ลงวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2000 ในมาตรา 1521 - 1 แห่งประมวลกฎหมายว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางปกครองที่กำหนดให้กระบวนการกำหนดมาตรการฉุกเฉินของศาลกระทำได้ง่ายขึ้น โดยมีเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการห้ามการกระทำไว้ก่อน (เนตรชนก ชัยสงคราม, 2566) ในส่วนของประเทศอังกฤษ ก็ได้มีกฎหมายกำหนดให้มีการคุ้มครองชั่วคราวไว้เช่นกัน ซึ่งเป็นมาตรการให้อำนาจศาลออกคำสั่งฝ่ายเดียวในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ซึ่งต้องการขอให้ศาลสั่งระงับการกระทำบางอย่างโดยด่วนไว้ก่อน เมื่อผู้ได้รับความเสียหายได้ยื่นคำร้องต่อศาลแม้ยังไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลก็ตามแต่ผู้ร้องนั้นต้องสาบานตนต่อศาลว่าจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลภายใน 7 วัน หรือ 15 วัน โดยมีหลักเกณฑ์ว่า ในคำร้องนั้นต้องแสดงรายละเอียดของสิทธิผู้ร้องและเหตุที่จะฟ้องผู้กระทำผิดเป็นจำเลยต่อศาล และต้องมีการกระทำการหรือกำลังกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ยื่นคำร้องไม่ว่าสิทธิหน้าที่หรือทรัพย์สินก็ตาม โดยผู้ร้องต้องอ้างเหตุว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากการกระทำของบุคคลอื่น และผู้ร้องสามารถติดต่อศาลได้ตลอดเวลาแม้นอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการและศาลสามารถออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวได้ทันทีเมื่อยื่นคำร้อง ซึ่งมาตรการนี้ใช้ได้ผลดีในประเทศอังกฤษ (เจษฎา เพชรแอน, 2555)

ในการพิจารณาคดีของศาลในเรื่องคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น เมื่อโจทก์มีคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินศาลมักจะไม่ทำการไต่สวนคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินของโจทก์ ในวันที่ยื่นคำขอในทันทีเป็นเหตุให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองชั่วคราวในทันทีหากศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องคำขอในวันที่ยื่นคำร้องนั้น เป็นเหตุให้จำเลยสามารถทำการย้ายถ่ายเททรัพย์สินของตนไปยังบุคคลอื่นหรือกระทำการกระทบสิทธิของโจทก์ได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ดังเช่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผู้วิจัยซึ่งประกอบอาชีพทนายความมาแล้ว 13 ปี ได้เคยยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและมีคำขอในเหตุฉุกเฉินในคดีแพ่งหลายคดี แต่ศาลกลับไม่เคยอนุญาตตามคำร้องขอดังกล่าวของโจทก์แต่อย่างใด ซึ่งศาลมักใช้ดุลพินิจโดยอ้างว่าไม่มีเหตุฉุกเฉิน โดยที่ศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องและไม่ให้โจทก์นำพยานเข้าสู่สืบเพื่อให้เห็นว่าคดีมีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อประกอบดุลพินิจในการพิจารณาคำร้องดังกล่าวของศาล เช่น ในคำพิพากษาของศาลชั้นต้นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ 1337/2560 ซึ่งคดีนี้ผู้วิจัยเป็นทนายความโจทก์ในการฟ้องเรียกบ้านพร้อมที่ดินคืนจากจำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของโจทก์ ในระหว่างพิจารณาดีของศาลโจทก์ทราบจำเลยจะนำบ้านและที่ดินพิพาทไปโอนขายให้แก่บุคคลอื่น และโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและมีคำขอในเหตุฉุกเฉินแต่ศาลชั้นก็ได้ทำการยกคำร้องของโจทก์โดยอ้างว่าไม่มีเหตุฉุกเฉิน ทั้งที่ศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องให้สิ้นกระแสความแต่อย่างใด และตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ WE 31/2567 ซึ่งคดีนี้ผู้วิจัยเป็นทนายโจทก์ในการฟ้องบังคับให้จำเลยโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่โจทก์ตามสัญญาจะซื้อขาย และขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินและตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ 417/2567 ซึ่งผู้วิจัยเป็นทนายโจทก์ในการฟ้อง

เรียกห้องชุดคืนจากจำเลยซึ่งมีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในห้องชุดแทนโจทก์ซึ่งเป็นตัวการ และได้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและมีคำขอในเหตุฉุกเฉิน แต่ศาลกลับยกคำร้องโดยอ้างว่าไม่มีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมาย โดยที่ศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องและให้โจทก์นำพยานเข้าสืบแต่อย่างใดเพื่อประกอบเหตุแห่งการยกคำร้องนั้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยในเรื่องคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและมีคำขอในเหตุฉุกเฉินที่ศาลได้มีคำวินิจฉัยว่าคำร้องดังกล่าวไม่มีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายทั้งที่ศาลยังไม่ได้ทำการไต่สวนคำร้องและให้โจทก์นำพยานเข้าสืบก่อนออกคำสั่ง ดังนี้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4554/2536 โจทก์ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในเหตุฉุกเฉิน แต่ศาลชั้นต้นมิได้นัดไต่สวนคำร้องทั้งสองในวันดังกล่าว จนเวลาล่วงเลยมาเป็นระยะเวลา 8 วัน ศาลชั้นต้นจึงได้ทำการไต่สวนคำร้อง กรณีเช่นนี้ถือว่าศาลชั้นต้นทำการไต่สวนคำร้องอย่างวิธีธรรมดาไม่ใช่อย่างวิธีฉุกเฉิน โดยในการพิจารณาคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในคำขอแบบฉุกเฉินนั้น เมื่อศาลไม่รับคำร้องขอในเหตุฉุกเฉินหรือยกคำร้อง คำสั่งยกคำร้องของศาลย่อมเป็นที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 วรรคหนึ่ง โจทก์จะยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์หรือจะยื่นคำร้องในเหตุฉุกเฉินอีกครั้งไม่ได้แม้ในเวลาต่อมาจะมีเหตุอันเป็นพฤติการณ์ให้โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายได้ก็ตาม ทำให้จำเลยสามารถย้ายถ่ายเททรัพย์สินของตนหรือทรัพย์สินพิพาทแห่งคดีได้โดยง่ายหรือทำการกระทำความเสียหายของโจทก์อยู่ตลอดเวลา เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหายซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการตรากฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉินนั้น หรือในกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2728/2526 ที่โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา 254 พร้อมกับยื่นคำร้องขอในเหตุฉุกเฉินตามมาตรา 266 มาด้วยนั้น มาตรา 268 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่าเป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือไม่ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องไม่เข้าเหตุฉุกเฉินศาลก็จะมีคำสั่งว่าเหตุที่โจทก์อ้างในคำร้องไม่เข้าลักษณะฉุกเฉินและศาลยกคำร้องและศาลจะสั่งในคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวตามมาตรา 254 ที่ยื่นมาพร้อมกันนั้นว่าศาลสั่งยกคำร้องขอฉุกเฉินของโจทก์แล้ว คำร้องนี้จึงตกไปในตัว คำสั่งของศาลเช่นนี้ให้เป็นที่สุดตามมาตรา 267 วรรคหนึ่ง ซึ่งโจทก์ไม่สามารถยื่นคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินได้อีกครั้งและไม่อาจจะยื่นอุทธรณ์และฎีกาต่อไปได้ (เมธา จันทร์ชื่น, 2567)

การที่ศาลใช้ดุลพินิจในการยกคำร้องกรณีที่โจทก์ยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินโดยไม่ทำการไต่สวนคำร้องและสืบพยานเสียก่อนหรือการที่ศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องในเหตุฉุกเฉินในทันทีที่โจทก์ได้ยื่นคำขอ และการที่กฎหมายไม่อนุญาตให้โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีฉุกเฉินอีกครั้งเมื่อมีการยกคำร้องนั้น และอีกทั้งกฎหมายดังกล่าวก็ไม่ให้สิทธิโจทก์ยื่นคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการ จึงส่งผลกระทบให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิของตนและไม่ได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินที่โจทก์มีต่อจำเลยในระหว่างพิจารณาคดีของศาลได้อย่างเพียงพอ จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้โจทก์ได้รับการคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีการยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กรณีการใช้ดุลพินิจของศาลในการออกคำสั่งคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและคำขอในเหตุฉุกเฉินที่ส่งผลกระทบต่อโจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอในคดี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการที่ศาลยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว กรณีที่โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินซึ่งมีผลให้คำสั่งของศาลดังกล่าวเป็นที่สุด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
3. เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการออกคำสั่งคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีคำขอในเหตุฉุกเฉิน เพื่อให้โจทก์ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวอันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยเอกสาร โดยมีแนวทางการวิจัย 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือวิชาการ วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีคำขอแบบฉุกเฉิน และการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวกรณีที่มีข้อในเหตุฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นในการศึกษาปัญหาดังกล่าวในประเทศไทย หลังจากรวบรวมเอกสารแล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เอกสารนั้น ซึ่งพิจารณาความหมายและการตีความของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อจำกัดในทางกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เมื่อได้วิจัยเอกสารทางกฎหมายแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปข้อค้นพบและนำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากคำสั่งของศาลในเรื่องคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉิน รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่การโอนย้ายทรัพย์สินนั้นสามารถทำได้โดยง่าย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งต่อไป

2. การวิจัยเอกสารเชิงวิเคราะห์ (Analytical Method) โดยศึกษาวิเคราะห์จากคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่งที่ผู้วิจัยได้เป็นทนายความในคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและมีคำขอในเหตุฉุกเฉิน และจากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่พิพากษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถึงแนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมต่อการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

ผลการวิจัย

1. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีการยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กรณีการใช้ดุลพินิจของศาลในการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินที่ส่งผลกระทบต่อโจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอในคดี

จากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน มาตรา 254 มาตรา 266 มาตรา 267 และมาตรา 268 นั้น ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีมีคำขอในเหตุฉุกเฉินอย่างเพียงพอ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวให้อำนาจดุลพินิจแก่ศาลมากเกินไปในการพิจารณาคำขอในเหตุฉุกเฉินว่ามีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งหากศาลเห็นว่าคำร้องขอดังกล่าวของโจทก์มีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายก็ให้ศาลทำการไต่สวนคำร้องในทันที แต่หากศาลเห็นว่าคำร้องคุ้มครองชั่วคราวและคำขอในเหตุฉุกเฉินดังกล่าวไม่มีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายก็ให้ศาลนัดไต่สวนคำร้องดังกล่าวในภายหลังหรือให้ศาลทำการสั่งยกคำร้องเสียก็ได้ ทั้งที่โจทก์ยังไม่ได้นำพยานหลักฐานของตนเข้าสืบต่อศาลเพื่อแสดงให้ศาลได้เห็นโดยประจักษ์ชัดแจ้งว่าคดีของโจทก์ในส่วนคำร้องขอดังกล่าวมีเหตุตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด เมื่อศาลยังไม่ได้สั่งให้ไต่สวนคำร้องในกรณีคำขอในเหตุฉุกเฉินของโจทก์ทันทีหรือสั่งยกคำร้องขอในเหตุฉุกเฉินโดยที่ยังไม่ทำการไต่สวนคำร้องดังกล่าวของโจทก์ในทันที ทำให้จำเลยสามารถทำการโอนย้ายถ่ายเททรัพย์สินของตนได้ในระหว่างพิจารณาคดีของศาลได้โดยง่ายซึ่งในปัจจุบันการโอนย้ายทรัพย์สินสามารถทำได้ง่ายกว่าในอดีต หรือทำให้จำเลยสามารถทำการกระทบบสิทธิของโจทก์ได้ต่อเนื่องตลอดเวลาในระหว่างพิจารณาคดีของศาล จึงส่งผลกระทบต่อสิทธิของโจทก์ และกระทบสิทธิของโจทก์ในการบังคับคดีที่ตนมีต่อจำเลยซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องทรัพย์สินหรือสิทธิหน้าที่ของโจทก์ตามกฎหมายในระหว่างพิจารณาคดีของศาลและภายหลังเมื่อโจทก์ชนะคดี ซึ่งในระหว่างพิจารณาคดีของศาลหากศาลไม่ได้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินตามที่โจทก์ขอในทันทีในคดีที่เกี่ยวกับการที่โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญาโจทก์ก็จะได้รับความเดือดร้อนเสียหายไปตลอดระยะเวลาในระหว่างพิจารณาคดีของศาล เพราะเหตุของการกระทำของจำเลยจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา

ในขั้นที่สุดหรือคิดจะถึงที่สุด ซึ่งการดำเนินคดีในชั้นศาลในประเทศไทยมักจะใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีและการบังคับคดีที่ต้องใช้ระยะเวลานานมากพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา หากโจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินโจทก์ย่อมจะได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก เช่น โจทก์ฟ้องและมีคำขอท้ายฟ้องให้มีจำเลยชดเชยการใช้ทางภาระจำยอมของโจทก์ ไม่ว่าจะการไต่สวนพินิจพิจารณาเข้าออกที่ดินของโจทก์หรือการวางแนวเสาไฟฟ้าหรือวางท่อน้ำประปา ทำท่อระบายน้ำ หรือทำสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระจำยอมนั้น ซึ่งการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้โจทก์ไม่สามารถใช้ทางภาระจำยอมดังกล่าวได้ การที่โจทก์ขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวของจำเลย โดยการที่โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยหยุดการกระทำดังกล่าวหรือยินยอมให้โจทก์ใช้ทางภาระจำยอมในระหว่างพิจารณาคดีของศาลจนกว่าคดีจะถึงที่สุด หากศาลไม่สั่งไต่สวนคำร้องในทันทีที่โจทก์ยื่นคำขอหรือศาลได้ทำการยกคำร้องโดยไม่ทำการไต่สวนคำร้องให้สิ้นกระแสความหรือไม่สั่งคุ้มครองชั่วคราวในทันทีย่อมส่งผลกระทบต่อโจทก์ได้รับความเสียหายที่ไม่สามารถใช้ทางภาระจำยอมเข้าออกที่ดินของตนได้ในระหว่างพิจารณาคดีของศาลหรือภายหลังจากที่ตนชนะคดีแล้วนั้น หรือในกรณีการที่โจทก์ว่าจ้างให้จำเลยก่อสร้างโรงแรมให้แก่ตนแล้วจำเลยกลับก่อสร้างผิดแบบแปลนที่ตกลงกันไว้ โจทก์จึงฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาโดยการก่อสร้างให้ถูกต้องตรงตามแบบแปลน และมีคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉิน โดยขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยหยุดการก่อสร้างที่กระทำผิดแบบแปลน หรือกรณีโจทก์กับจำเลยมีข้อตกลงเรื่องทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์รวม ซึ่งเป็นสวนยางพาราโดยจำเลยทำสัญญาตกลงให้โจทก์เก็บผลผลิตแต่เพียงฝ่ายเดียวตลอดระยะเวลา 2 ปี แต่โจทก์เพิ่งเก็บผลผลิตจากสวนยางพาราได้เพียง 1 ปี จำเลยกลับเข้ามาเก็บผลผลิตจากสวนยางพาราเสียเองอันเป็นการกระทำผิดสัญญาเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย หรือโจทก์ฟ้องขอให้จำเลยหยุดปล่อยสิ่งปลูกสร้างในที่ดินของโจทก์หรือห้ามโรงงานอุตสาหกรรมของจำเลยมิให้ส่งเสียงรบกวนหรือควมกลิ่นไม่พึงประสงค์ ซึ่งกระทบต่อความเป็นอยู่ของโจทก์การที่โจทก์ขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีฉุกเฉินโดยขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยหยุดการกระทำละเมิดดังกล่าวต่อโจทก์หรือกระทำผิดสัญญาต่อโจทก์ หรือหยุดกระทำการหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในระหว่างพิจารณาคดีของศาล หากศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องในทันทีหรือยกคำร้องของโจทก์โดยที่ศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องหรือไม่สั่งคุ้มครองชั่วคราวในทันทีย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายของโจทก์ที่มีต่อจำเลยเป็นอย่างมากและยากต่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ในภายหลัง หากปล่อยให้จำเลยทำการย้ายถ่ายทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องในคดีหรือทรัพย์สินของจำเลย หรือหากปล่อยให้จำเลยกระทำการกระทบสิทธิของโจทก์ต่อไป ซึ่งในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาศาลไทยแทบจะไม่สั่งไต่สวนคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินเลย ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาของศาลชั้นต้นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ 1337/2560 คดีหมายเลขแดงที่ พ 369/2561 และตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ 31/2567 คดีหมายเลขแดงที่ 157/2567 และตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ 417/2567 คดีหมายเลขแดงที่ พ 1043/2567 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1509/2514 หรือในกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2728/2526 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4554/2536 เป็นต้น ซึ่งทำให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองชั่วคราวในทรัพย์สินที่พิพาทและสิทธิหน้าที่ตามฟ้องในทันทีอันกระทบสิทธิแก่โจทก์ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษที่ศาลมีคำสั่งพิจารณาคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในทันทีที่มีการยื่นคำร้องต่อศาล โดยศาลจะพิจารณาตรวจสอบพยานหลักฐานและสอบถามผู้ร้องก่อนเสมอในการพิจารณาก่อนออกคำสั่ง ซึ่งศาลไทยมิได้มีการสอบถามผู้ร้องก่อนออกคำสั่ง ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งไม่ไต่สวนคำร้องเพราะไม่มีเหตุฉุกเฉินหรือคำสั่งยกคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งทำให้ศาลไม่ได้รับฟังคำเบิกความของพยานบุคคลประกอบพยานเอกสารก่อนออกคำสั่งดังกล่าว ทำให้โจทก์ไม่ได้รับการพิสูจน์สิทธิทางกฎหมายที่ตนมีอย่างเต็มที่และไม่ได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินและสิทธิหน้าที่ของตน

ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน มาตรา 254 ประกอบมาตรา 266 มาตรา 267 และมาตรา 268 นั้น ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีคำขอในเหตุฉุกเฉินอย่างเพียงพอ โดยกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้อำนาจดุลพินิจแก่ศาลมากเกินไปในการพิจารณาคำขอในเหตุฉุกเฉินจนส่งผลกระทบต่อสิทธิของโจทก์ทั้งที่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้ในเรื่องดังกล่าว

ผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 ประกอบ มาตรา 266 มาตรา 267 และมาตรา 268 นั้นยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์อย่างเพียงพอและเป็นธรรม เนื่องจากศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องคุ้มครองชั่วคราวกรณีฉุกเฉินของโจทก์ในทันทีที่มีการยื่นคำขอ อันส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินและสิทธิหน้าที่ของโจทก์ผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีคำขอในเหตุฉุกเฉินเป็นอย่างยิ่งเมื่อโจทก์ไม่ไต่สวนคำร้องในทันทีหรือกรณีที่ศาลยกคำร้องโดยไม่ทำการไต่สวนคำร้องก่อน ซึ่งหากกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนคำร้องในเหตุฉุกเฉินในทันทีเมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอก็จะสร้างหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินโจทก์ได้อย่างเป็นธรรม

2. ผลกระทบจากการที่ศาลยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว กรณีที่โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้คำสั่งของศาลเป็นที่สุดอันส่งผลกระทบต่อสิทธิของโจทก์

ในการพิจารณาคำขอในเหตุฉุกเฉินของศาลตาม มาตรา 267 วรรคหนึ่ง นั้น โดยที่กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาคำขอของโจทก์เป็นการด่วน ถ้าเป็นที่พอใจจากคำแถลงของโจทก์หรือจากพยานหลักฐานที่โจทก์ได้นำสืบต่อศาล หรือที่ศาลได้เรียกมาสืบเองว่าคดีนั้นเป็นคดีมีเหตุฉุกเฉินและคำขอนั้นมีเหตุผลสมควรอันแท้จริงว่ามีเหตุให้คุ้มครองชั่วคราวแบบฉุกเฉินตามกฎหมาย ก็ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวหรือออกหมายของศาลเพื่อมีคำสั่งถึงจำเลยและบุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่โจทก์ร้องขอภายในขอบเขตและเงื่อนไขตามที่ศาลเห็นจำเป็นทันที กล่าวคือเมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวและยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินตามมาตรา 266 แล้ว และศาลเห็นว่ากรณีตามคำร้องของโจทก์เข้าเหตุฉุกเฉินตามกฎหมาย ศาลก็ต้องทำการพิจารณาคำขอในเหตุฉุกเฉินของโจทก์นั้นเป็นการด่วนในทันที ซึ่งในการพิจารณาคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 นั้น เมื่อศาลได้ทำการพิจารณาคำขอเป็นการด่วนแล้ว ถ้าหากศาลได้มีคำสั่งให้ยกคำขอของโจทก์ คำสั่งเช่นว่านี้ของศาลก็เป็นที่สุด โดยโจทก์จะไม่สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ หรือฎีกาต่อศาลฎีกาได้ แม้คำสั่งของศาลนั้นจะชอบด้วยเหตุผลของกฎหมายหรือไม่ก็ตาม และอีกทั้งโจทก์ก็ไม่สามารถที่จะยื่นคำร้องขอในเหตุฉุกเฉินใหม่อีกครั้งในระหว่างพิจารณาคดีของศาลได้อีกต่อไป ถึงแม้ในเวลาต่อมาภายหลังจะมีพฤติการณ์ตามกฎหมายอันเป็นเหตุให้โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินได้อีกครั้งก็ตาม อันเป็นการกระทบสิทธิและทรัพย์สินในทางคดีของโจทก์เป็นอย่างมากโดยในการพิจารณาคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนั้น ซึ่งเมื่อศาลได้ทำการพิจารณาคำขอเป็นการด่วนแล้วถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอ คำสั่งเช่นว่านี้ให้เป็นที่สุดนั้น มีตัวอย่างแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 407/2519 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 นั้น เมื่อศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอหรือยกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินแล้ว ไม่ว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ก็ตาม คำสั่งเช่นนี้ให้เป็นที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7140/2547 การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา โดยที่โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินพร้อมกับคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาอีกฉบับหนึ่งมาด้วยและศาลชั้นต้นสั่งยกคำขอ

ในเหตุฉุกเฉินนั้น ทำให้คำร้องคุ้มครองชั่วคราวฉบับที่ยื่นมาพร้อมกันนั้นตกไปด้วย ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 วรรคสาม กำหนดไว้ว่า การที่ศาลทำการยกคำขอในเหตุฉุกเฉินย่อมไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะยื่นคำขอตามมาตรา 254 นั้นใหม่ โดยโจทก์มีสิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาฉบับใหม่ได้อีกครั้งโดยไม่ถือว่าเป็นการร้องซ้ำหรือเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำตามกฎหมายแต่อย่างใด แต่กฎหมายดังกล่าวได้ห้ามมิให้โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉิน ตามมาตรา 266 อีกครั้ง เนื่องจากคำสั่งยกคำขอในเหตุฉุกเฉินของศาลกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าย่อมเป็นที่สุดตามมาตรา 267 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2728/2526 กรณีที่โจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวโดยขอให้อายัดเงินเดือนของจำเลยไปยังบริษัท ชนะภัย จำกัด ซึ่งเป็นนายจ้างของจำเลย และโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอให้ไต่สวนในกรณีฉุกเฉินด้วยนั้น เป็นการขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (1) ประกอบมาตรา 266 เมื่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนในกรณีฉุกเฉินแล้วมีคำสั่งให้ยกคำร้อง คำสั่งเช่นว่านี้ของศาลย่อมเป็นที่สุดตามมาตรา 267 วรรคหนึ่ง โจทก์ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ต่อไปได้ และไม่อาจยื่นคำร้องขอในเหตุฉุกเฉินอีกครั้งได้

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 267 ที่กำหนดให้คำสั่งยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวของศาลกรณีคำขอในเหตุฉุกเฉินให้เป็นที่สุดท้าย ซึ่งกฎหมายดังกล่าวห้ามมิให้โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินใหม่อีกครั้งแม้ต่อมาในภายหลังจะมีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายเกิดขึ้นก็ตาม ทำให้จำเลยสามารถยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับคดีหรือทรัพย์สินของตนได้โดยง่าย หรือทำให้จำเลยกระทำการกระทบสิทธิอันเป็นข้อพิพาทตามฟ้องของโจทก์ซึ่งเป็นเรื่องของกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอยู่ตลอดเวลาในระหว่างพิจารณาคดีของศาลต่อโจทก์ได้โดยง่าย จึงทำให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองชั่วคราวในทันทีในระหว่างพิจารณาคดีของศาลเมื่อมีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายเกิดขึ้น อันกระทบสิทธิในการบังคับคดีของโจทก์และกระทบต่อสิทธิของโจทก์ซึ่งมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้เมื่อโจทก์ชนะคดี

โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 ที่กำหนดให้คำสั่งยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวของศาลกรณีที่โจทก์ยื่นคำขอในเหตุฉุกเฉินนั้นให้เป็นที่สุดท้าย โดยที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่โจทก์มีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว และไม่ให้สิทธิแก่โจทก์ในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินได้อีกครั้งในระหว่างพิจารณาคดีของศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา แม้จะมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นตามกฎหมายก็ตาม จึงเป็นการกระทบสิทธิของโจทก์ในอันที่จะได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินและสิทธิหน้าที่ที่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้

ผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 267 นั้น ที่กำหนดให้คำสั่งของศาลดังกล่าวเป็นที่สุดท้าย ทำให้โจทก์ไม่สามารถยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินได้อีกครั้งในระหว่างพิจารณาคดีของศาล จึงเป็นการจำกัดสิทธิของโจทก์และไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์อย่างเพียงพอ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินและสิทธิหน้าที่ของโจทก์เป็นอย่างยิ่ง

3. มาตรการทางกฎหมายในการออกคำสั่งคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในกรณีคำขอในเหตุฉุกเฉินเพื่อให้โจทก์ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวอันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต ทำให้การโอนย้ายทรัพย์สินสามารถทำได้โดยง่าย โดยเฉพาะเงิน หรือทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ หรือแม้แต่สังหาริมทรัพย์ก็ตาม ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนของวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ตามมาตรา 254 มาตรา 266 และมาตรา 267 ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอันกฎหมายดังกล่าวยังไม่สามารถสร้างหลักประกันให้กับโจทก์ได้อย่างเพียงพอ เนื่องจาก

กฎหมายดังกล่าวไม่ให้สิทธิแก่โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้ และศาลไทยก็ไม่พิจารณาคดีในส่วนของคำร้องคุ้มครองชั่วคราวนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการเช่นกัน แม้โจทก์จะมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นตามกฎหมายก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศอังกฤษที่กำหนดให้ผู้ร้องหรือโจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวกรณีฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้และศาลก็สามารถพิจารณาคำร้องดังกล่าวนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้เช่นกัน อันเป็นการสร้างหลักประกันให้แก่โจทก์ในการคุ้มครองสิทธิหน้าที่และทรัพย์สินของโจทก์จากการกระทำของจำเลยได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทำให้จำเลยไม่สามารถกระทำการกระทบสิทธิของโจทก์หรือทำการย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่พิพาทในคดีหรือทรัพย์สินของจำเลยไปยังบุคคลภายนอกได้

ผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 มาตรา 266 และมาตรา 267 นั้น ที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้และไม่ได้กำหนดให้ศาลพิจารณาคำร้องดังกล่าวนอกเวลาราชการได้ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานะสังคมไทยในปัจจุบันดังเช่นประเทศอังกฤษ ทำให้โจทก์ไม่สามารถยื่นคำขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการได้ จึงเป็นการจำกัดสิทธิของโจทก์และไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์อย่างเพียงพอ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินและสิทธิหน้าที่ของโจทก์เป็นอย่างยิ่ง

อภิปรายผล

จากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน มาตรา 254 ประกอบมาตรา 266 มาตรา 267 และมาตรา 268 นั้น และจากการที่ผู้วิจัยได้เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายความโจทก์ในคดีของศาลมาตลอดระยะเวลา 13 ปี และเคยยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินให้แก่โจทก์มาหลายคดี เช่น ในคดีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ 1337/2560 คดีหมายเลขแดงที่ พ 369/2561 และในคดีตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ WE 31/2567 คดีหมายเลขแดงที่ 157/2567 และในคดีตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ พ 417/2567 คดีหมายเลขแดงที่ พ 1043/2567 เป็นต้น ซึ่งโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉิน แต่ศาลได้ทำการยกคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวกรณีคำขอในเหตุฉุกเฉินในทันที และบางคดีศาลก็ไม่ทำการไต่สวนคำร้องในทันที โดยที่ศาลยังมีได้ทำการไต่สวนคำร้องในวันที่ยื่นคำร้องดังกล่าว และให้โจทก์นำพยานเข้าสืบว่ามีเหตุฉุกเฉินตามกฎหมายหรือไม่ แต่ศาลกลับกำหนดนัดเพื่อไต่สวนคำร้องแบบวิธีธรรมดาในอีก 1 เดือน ถัดมา และตามคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 1509/2514 หรือในกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2728/2526 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4554/2536 ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นที่ศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องในเหตุฉุกเฉินในทันที จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจดุลพินิจของศาลมากเกินไปโดยไม่มีบทบังคับให้ศาลทำการไต่สวนคำร้องในเหตุฉุกเฉินในทันที และการที่กฎหมายยังจำกัดสิทธิในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินอีกครั้งของโจทก์ ในกรณีที่ศาลยกคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินที่โจทก์เคยยื่นต่อศาลนั้น แม้ในเวลาต่อมาในระหว่างพิจารณาคดีของศาลจะมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นตามกฎหมายก็ตาม กฎหมายกับบัญญัติจำกัดสิทธิไม่ให้โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินได้อีกครั้งทำให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินในการดำเนินคดีของตนได้ อีกทั้งกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนั้นยังไม่สอดคล้องกับสถานะสังคมในปัจจุบันที่ทรัพย์สินต่าง ๆ สามารถโอนย้ายถ่ายเทได้โดยง่ายทุกช่วงเวลา โดยกฎหมายไม่ได้กำหนดให้โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้และไม่ได้กำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคำร้องขอคุ้มครอง

ชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้ ดังเช่น กฎหมายของประเทศอังกฤษ (เจษฎา เพชรแอน, 2555) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวของผู้วิจัยยังสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค ที่ผู้เขียนได้มีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ เจ้าพนักงานคดี นิติกรและทนายความ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้นำเอาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 วิธีการคุ้มครองชั่วคราวมาใช้บังคับด้วย ว่าเห็นควรให้มีการแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้ผู้เสียหายหรือโจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดี และสามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้หรือไม่ เพื่อเป็นการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคแก่ผู้เสียหายหรือโจทก์ได้อย่างทันท่วงที ดังเช่น กฎหมายของประเทศอังกฤษที่กำหนดให้ผู้เสียหายหรือโจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินก่อนฟ้องคดี และภายหลังจากฟ้องคดีแล้วได้ในช่วงนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการ ซึ่งได้ผลดีมากในการคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินในคดีของโจทก์ในประเทศอังกฤษ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ตอบบทสัมภาษณ์ของผู้เขียนเห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว โดยผู้เขียนได้มีการเสนอให้แก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 56 วรรคแรก ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 254 โดยกำหนดให้ก่อนยื่นฟ้องคดีผู้เสียหายหรือโจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาหรือขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้โดยไม่ถูกจำกัดมูลค่าของความเสียหาย และผู้เขียนยังเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายหรือเป็นโจทก์อย่างทันท่วงที โดยออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำงานในวันหยุดราชการและนอกเวลาราชการของศาลอีกด้วย (เจษฎา เพชรแอน, 2555) จะเห็นได้ว่า การคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดีของโจทก์นั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งและเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากในปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายในประเทศไทยได้กำหนดให้อำนาจศาลเท่านั้นที่มีอำนาจในการสั่งคุ้มครองชั่วคราว แต่ในการดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการกลับไม่มีกฎหมายให้มีการคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างดำเนินคดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้ จนมีแนวคิดในการบัญญัติกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินในระหว่างพิจารณาคดีของอนุญาโตตุลาการเพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีของคู่พิพาทในคดีอีกด้วย ซึ่งถูกเขียนไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่อง มาตรการคุ้มครองชั่วคราวในการอนุญาโตตุลาการ (ยศสจี้ คงบริรักษ์, 2565)

จากแนวคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่ผู้วิจัยเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากผลของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนของวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษา คำขอในเหตุฉุกเฉิน มาตรา 254 ประกอบมาตรา 266 มาตรา 267 และมาตรา 268 และจากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาและจากปัญหาทางกฎหมายที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ดังกล่าวได้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์ได้อย่างเพียงพอและไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันดังเช่นกฎหมายในประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ ซึ่งไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้เช่นนั้น จึงส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินและกระทบต่อสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายของโจทก์ที่กฎหมายได้รับรองและคุ้มครองให้ โดยทำให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีของศาลในกรณีที่มิเหตุฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงทีและกระทบสิทธิในการบังคับคดีของโจทก์เมื่อศาลพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีตามฟ้องของตน เพราะเมื่อหากจำเลยได้ทำการย้ายถ่ายทรัพย์สินของตนไปแล้วนั้น หรือจำเลยได้กระทำการกระทบสิทธิต่อโจทก์ไปแล้วนั้นย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์และยากที่จะแก้ไขเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แม้อต่อมาภายหลังเมื่อโจทก์ชนะคดีการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของจำเลยย่อมไร้ผล และไม่อาจที่จะบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยได้ เช่น

การที่โจทก์ฟ้องเรียกเงินคืนจากจำเลยซึ่งจำเลยเป็นเจ้าของบัญชีธนาคารแอ็กคอลเซ็นเตอร์ที่ได้หลอกลวงเงินโจทก์ไป เมื่อโจทก์ขอคุ้มครองชั่วคราวและมีคำขอในเหตุฉุกเฉินให้อายัดเงินในบัญชีธนาคารของจำเลยและบัญชีธนาคารปลายทาง หากศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องและสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินในทันที ก็จะทำให้โจทก์ยากที่จะติดตามเอาเงินของโจทก์คืนจากจำเลยและจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยได้ หรือกรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้เปิดทางจำเลยซึ่งจำเลยปิดกั้นทำให้โจทก์เข้าออกที่ดินของตนไม่ได้ เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวโดยมีคำขอในเหตุฉุกเฉินให้จำเลยเปิดทางจำเลยให้โจทก์เข้าออกที่ดินของตนในระหว่างพิจารณาคดีของศาลหากศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องในทันที หรือทำการยกคำร้องอันทำให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด ย่อมทำให้โจทก์ไม่สามารถเข้าออกที่ดินของตนได้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาให้ตนชนะคดีและได้มีการบังคับคดีตามกฎหมาย ย่อมทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย หรือในกรณีที่โจทก์ฟ้องห้ามจำเลยต่อเสาะเข้มงวดสร้างอาคารทำให้บ้านเรือนของโจทก์สิ้นสะเทือนแตกร้าว เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวโดยมีคำขอในเหตุฉุกเฉินโดยขอให้จำเลยหยุดกระทำการดังกล่าว หากศาลไม่ทำการไต่สวนคำร้องในทันที หรือทำการยกคำร้องอันทำให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด ย่อมทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายโดยไม่สามารถอาศัยอยู่ในบ้านเรือนของตนได้ในระหว่างพิจารณาคดีของศาล หรือโจทก์ฟ้องขอให้จำเลยโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินของจำเลยให้แก่โจทก์และจำเลยกลับกำลังทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทให้แก่ผู้อื่นที่สำนักงานที่ดินในระหว่างพิจารณาคดีของศาล เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวโดยมีคำขอในเหตุฉุกเฉิน หากศาลยกคำร้องคำสั่งของศาลดังกล่าวย่อมเป็นที่สุด และเมื่อจำเลยได้ทำการโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่ผู้อื่นไปแล้วเสร็จ เมื่อโจทก์ชนะคดีโจทก์ก็ไม่สามารถบังคับคดีในที่ดินดังกล่าวของจำเลยได้ เป็นต้น (ไพโรจน์ วาสยุภาพ, 2561)

ดังนั้น การที่กฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา และการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ที่กำหนดให้อำนาจดุลพินิจของศาลมากเกินไปจนกระทบสิทธิของโจทก์ และการที่กฎหมายจำกัดสิทธิในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินแก่โจทก์ภายหลังจากที่ศาลได้ยกคำร้องของโจทก์จึงเป็นการจำกัดสิทธิของโจทก์ในการคุ้มครองชั่วคราว และการที่กฎหมายไม่อนุญาตให้โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้ และไม่ได้กำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้ดังเช่นกฎหมายในประเทศอังกฤษ กฎหมายดังกล่าวจึงไม่สามารถสร้างหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินในคดีแก่โจทก์ได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อสรุปว่า วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน มาตรา 254 ประกอบ มาตรา 266 มาตรา 267 และมาตรา 268 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ไม่สามารถสร้างหลักประกันในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์ในเรื่องทรัพย์สินที่โจทก์มีต่อจำเลย และในเรื่องสิทธิหน้าที่ของโจทก์ตามที่กฎหมายบัญญัติรับรองและคุ้มครองให้ได้อย่างเพียงพอ เมื่อโจทก์มีความประสงค์จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีในกรณีที่เหตุฉุกเฉินทำให้จำเลยสามารถย้ายถ่ายทรัพย์สินหรือกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของโจทก์ได้โดยง่าย ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อสร้างมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์อย่างเพียงพอและเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นเช่นนั้น ดังนี้ 1) ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ในส่วนของมาตรา 267 โดยกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในกรณีที่โจทก์มีคำขอในเหตุฉุกเฉินทันทีเมื่อโจทก์ได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อ

สร้างหลักประกันทางกฎหมายให้แก่โจทก์อย่างเพียงพอและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติไว้ดังกล่าว 2) ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ในหมวดที่ 2 คำขอในเหตุฉุกเฉิน ในส่วนของมาตรา 267 โดยกำหนดว่าเมื่อศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในกรณีที่มีคำขอในเหตุฉุกเฉินแล้วนั้น คำสั่งเช่นนั้นไม่เป็นที่สุด โดยโจทก์สามารถยื่นคำร้องคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินได้อีกครั้งในระหว่างพิจารณาคดีของศาล เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเช่นนั้นเกิดขึ้นในภายหลังในระหว่างพิจารณาคดีของศาล และ 3) ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 มาตรา 266 และมาตรา 267 โดยกำหนดให้โจทก์สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉินนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้และกำหนดให้ศาลสามารถพิจารณาคำร้องดังกล่าวนอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการได้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะสังคมไทยในปัจจุบันดังเช่นประเทศอังกฤษ อันเป็นการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวแก่โจทก์ได้อย่างเพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

- คมสัน อันโตน. (2563). ถาม - ตอบ ฉบับสมบูรณ์: กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- เจษฎา เพชรแอน. (2555). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- เนตรชนก ชัยสงคราม. (2566). ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองชั่วคราวในคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม: ศึกษาแนวคำวินิจฉัยจากคดีปกครอง. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ประเสริฐ เสียงสุทิวังศ์. (2567). คู่มือการศึกษา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อภิโชติ.
- ปิตักุล จีระมงคลพาณิชย์. (2562). กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ภาค 1 - 2 - 3). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- ไพโรจน์ วาสยุภาพ. (2561). คำอธิบาย กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด.
- เมธา จันทรชื่น. (2567). แม่เหล็ก วิ.แพ่ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนา ของธรรมสภา.
- ยศจจิ คงบริรักษ์. (2565). มาตรการคุ้มครองชั่วคราวในการอนุญาโตตุลาการ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณชัย บุญบำรุง และธนกฤต วรรณชชากุล. (2567). หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2565). วิ.แพ่งพิสดาร เล่ม 3 ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: หจก.แสงจันทร์การพิมพ์.
- สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. (2567). คู่มือการปฏิบัติงานคดีผู้บริโภค. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- สหรัฐ กิติ ศุภการ. (2568). หลักและคำพิพากษา: กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์ จำกัด (มหาชน).
- เอื้อน ขุนแก้ว. (2562). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด.